

La lloriguera o cau

(ALDC, VI, 1472. La lloriguera o cau)

La *lloriguera* designa el ‘forat que els conills caven en terra per a criar-hi o, eventualment, per a amagar-s’hi’; i en aquest cas s’usa sovint el mot *cau* (69, 70, 72, 82, 130, 163), especialment quan els persegueixen (19, 58, 71), però també per a viure-hi (135), per a criar-hi (29, 36, 90, 163) o per a dormir-hi (29, 93). Els dos mots, *cau* i *lloriguera*, són els més estesos, freqüentment convivint.

Lloriguera (s. XIX) prové de *LAURICARIA, der. del llat. hispànic LAURICE ‘conillet’ amb el suf. *-era* (< -ARIA), indicador de lloc (cf. els geosinònims *conillera*, *catxapera*, *llapinera*, *lletiguera*); var. *lloniguera* 124, amb dissimilació de bategants ([r]...[r] > [n]...[r]), *llorigot* 69, amb el suf. *-ot*, que rarament té sentit local; *llorca* 125, 130, continuïtat d’àrea lingüística aragonesa, probablement de LAURICA o, millor, d’una var. retrògrada de **lorquera*.

Una var. força estesa és *llodriguera* 21, 33, 42, 74, 84, 115, 119, 121-123, 133, 135, 140, 143-146, 148, 152, amb una *-d-* atribuïble a una associació amb *madriguera*, que va tenir una certa extensió, i amb *llúdria* (DECat); var. *llodriguer* 130, per masculinització; *lladriguera* 129, 141, per centralització de [o] (cf. Veny, 1999 c); *lledriguera* 150, 153, per assimilació a la consonant palatal, amb les var. *lletiguera* 149, homonimitzada amb *lletó* ‘animal que encara mama’, i *vedriera* 180, potser atreta per *vidre*; *llodriera* 151, per pèrdua de la [g] intervocàlica, com passa a voltes en val.

La mateixa gènesi lèxica a partir del nom de l’animal es troba en altres lexemes: *conillera*, der. de *conill* (< CUNICŪLUS), amb les var. ioditzades *coniiera* 43 i *coniera* 36, 47, 52; *llapinera* 2, 4, 13, der. de *llapi(n)* (← fr.); *catxapera*, der. de *catxap*, de possible origen preromà, amb continuïtat d’àrea lingüística arag. (on

es troba *cachapo*, *cazapo*, *gachapo*, *cachaco*, *cachapón*, *gazapillo*, etc.; veg. cast. *gazapo*, port. *caçapo*), amb la var. *gatxapera* 158, 160, 162, 166, 177, 185 (doc. Mayans, 1787, *cachapera*; Escrig, 1851, *gajapera*; Cabrera, 1868, *cachapera*); tots ells formats amb el suf. de lloc *-era*. Hi podríem afegir *madriguera* 147, 165, 171, 181, 186, 189 (var. *madriguer* 120), de *MATRĪCARIA, der. de MATER, referit al lloc on la mare nodreix, cria els llorigons, un mot afí al cast., d’ús limitat en cat., però que figura en toponímia medieval i en algun der. apel·latiu val. (*amadrigar-se* ‘encauar-se’).

Fan referència al lloc de la cria *cau*, del llat. CĀVUM ‘buit’ (*cau del conill* 106), amb vocalització de la *-v-* en [w], com LĚVE < *lleu*; var. *caut* 6, 8, amb epítesi dental; *cao* 140, 141, 143 i el dim. *cauet* 185; *cado* 87, 94 té estructura arag.; *catauera de conill* 21 és un der. de *catau*, d’origen incert, possible alteració i combinació de *cau* i *cacau* ‘forat del molí’ i potser amb influx de *catacumba* (DECat). També obeeixen a semblant motivació, sense caràcter específic, *olla* 81 (< ŌLLA), pròpiament “forat dins sa lloriguera on fa es niu”; *cova* 5, 8, del llat. vg. CŌVA, substantivació de CŌVUS, -A, -UM, var. de CĀVUS ‘buit’; *forat* 2 (*forat de llapins* 14), de FORATUS ‘perforació’, der. de FORARE ‘foradar’; l’alg. *tana* 85, de l’it. *tana*, on prové de [CAVERNA] *SUBTANA ‘cova que està sota’ (en sard *kala*, *ganga*). *Terrer* 10 és pres i adaptat del fr. *terrier*. Per a *niu* 12, [tʃ] *aguil* 106 i *covil* 177, veg. mapa 912. Geogràficament, *lloriguera* i *cau* ocupen la major part del domini, sovint en règim de convivència, amb l’excepció de *conillera* ubicat en part del cat. central. Són mots normatius *cau*, des del DOrt, 1917, *lloriguera* i *llodriguera* (aquest corregint *lludriguera* del DOrt, 1917), des del DIEC₁, 1995.